

بازی الا کلنگی دستمزد و تورم

لایحه بودجه ۱۴۰۵ افزایش دستمزد را در نظر گرفته، اما تورم و حذف ارز ترجیحی، تعیین حداقل دستمزد را با چالش‌های جدی مواجه کرده است؛ آیا این افزایش، قدرت خرید کارگران را بهبود می‌بخشد؟

در همه گروه‌های حقوق بگیر کاهش یافته است. از این رو همزمان با بحث تخصیص یارانه و کالابرگ باید سیاست مشخصی درخصوص افزایش دستمزدها در همه گروه‌ها اعم از کارگری، کارمندی و به ویژه بازنشستگان وجود داشته باشد.»

او می‌گوید: «تردیدی نیست که به تناسب حذف ارز ترجیحی حمایت‌ها به نسبت افزایش قیمت کالاها نیز باید متناسب شود. اگر عزم و اراده دولت این است که از معیشت مردم حمایت کند، این کار باید حتماً در کنار افزایش دستمزدها رخ دهد و دولت تکلیف لازم را در خصوص کنترل تورم و افزایش قیمت‌ها پیگیری کند.»

پیمان‌های جمعی، عدالت مزدی

احمد میدری- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی- اما برای رفع این چالش نسخه دیگری ارائه داده و در همایش علمی تخصصی روابط کار با محور تعیین دستمزد کارگران بر لزوم شکل‌گیری پیمان‌های جمعی تأکید کرده است.

وزیر کار معتقد است: «در قالب ایجاد پیمان‌های جمعی، عدالت مزدی محقق می‌شود و امکان مذاکره واقعی میان کارفرمایان و کارگران به وجود می‌آید.» میدری تعیین حداقل دستمزد کارگران را امری پیچیده و نیازمند مشارکت دولت و گروه‌های کارفرمایی و کارگری دانسته و می‌گوید: «در قالب انعقاد پیمان‌های دسته ضمن برقراری عدالت مزدی، افزایش بهره‌وری و دستمزد منصفانه برای کارگران به وجود می‌آید.»

اگرچه وزارت کار بر لزوم شکل‌گیری پیمان‌های جمعی تأکید دارد و عدالت مزدی را در قالب ایجاد پیمان‌های دسته‌جمعی قابل تحقق می‌داند اما به دلیل وضعیت بنگاه‌ها و شرایط اقتصادی هیچگاه اجرای این مدل و شیوه تعیین مزد از سوی تمام بنگاه‌ها صورت نگرفته و تنها بنگاه‌های اندکی که به لحاظ بهره‌وری و سودآوری در وضعیت بهتری قرار داشتند، از پیمان دسته‌جمعی استقبال کرده‌اند، زیرا افزایش دستمزدها هر سال متأثر از وضعیت اقتصادی بنگاه‌ها، تورم، قدرت خرید مردم، گردش نقدینگی و شرایط حاکم بر اقتصاد کشور بوده است.

بازگشت به ماده ۴۱

البته جدا از پیشنهاد وزیر، از سوی فعالان کارگری و کارفرمایی نیز پیشنهادات متعددی از بحث مزد منطقه‌ای مطرح شده است. اجرای جدی ماده ۴۱ قانون شورای عالی کار متنوع است. با توجه به تجربیات گذشته در موارد متعدد حتی مقامات کارگری تأکید دارند که تعیین دستمزد عادلانه و واقع‌بینانه برای جامعه کارگری مستلزم عمل به ماده ۴۱ قانون کار، تثبیت قیمت‌ها و کنترل بازار است. بر اساس ماده ۴۱ قانون کار، شورای عالی کار هر سال موظف است میزان حداقل مزد کارگران را برای نقاط مختلف کشور و یا صنایع مختلف با توجه به معیارهای موجود تعیین کند. به موجب بند (۱) این ماده، حداقل مزد کارگران با توجه به درصد تورم اعلامی از طرف بانک مرکزی تعیین می‌شود.

بر اساس بند (۲) این ماده، حداقل مزد بدون آنکه مشخصات جسمی و روحی کارگران و ویژگی‌های کار محول شده را مورد توجه قرار دهد باید به اندازه‌ای باشد تا زندگی یک خانواده که تعداد متوسط آن توسط مراجع رسمی اعلام می‌شود را تأمین کند.

افزایش یبایی قیمت‌ها

محمدعلی محسنی بندپی - معاون حقوقی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در نشست تخصصی «مزد، معیارهای تعیین مزد و راهکارهای پایداری کارگاه‌ها» که با حضور جمعی از نمایندگان مجلس برگزار شد، بر ضرورت کنترل بازار و مهار افزایش قیمت‌ها تأکید و تصریح کرد: «اگر قرار است افزایش مزد و حمایت‌های معیشتی به‌طور واقعی اثرگذار باشد، مجلس شورای اسلامی باید با ورود جدی‌تر، از افزایش مستمر قیمت‌ها جلوگیری کند؛ در غیر این صورت حتی افزایش یارانه‌ها نیز برای اقشار کم‌درآمد کارآمد نخواهد بود.»

او با تأکید بر اینکه افزایش دستمزد بدون کنترل تورم اثرگذاری لازم را ندارد، تصریح کرد: «هرچند افزایش مزد کارگران در سال گذشته قابل توجه بود اما نوسانات و بی‌ثباتی قیمت‌ها موجب کاهش اثر واقعی آن در معیشت کارگران شد؛ لذا لازم است مجلس و دستگاه‌های مسئول نقش جدی‌تری در مهار تورم ایفا کنند.»

ایران با اشاره به تفاوت ساختار هزینه‌ای بنگاه‌ها، می‌گوید: «در برخی صنایع، سهم دستمزد از قیمت تمام‌شده بالاست. به‌عنوان مثال در صنایع نساجی، پوشاک و واحدهایی که نیروی انسانی نقش پررنگی در تولید دارد، دستمزد بخش قابل توجهی از هزینه‌ها را تشکیل می‌دهد. اگر حداقل دستمزد رقم خیلی بالایی تعیین شود، در شرایطی که امکان افزایش قیمت محصول وجود ندارد و بازار کشش ندارد، ممکن است چنین بنگاهی با مشکل مواجه شود. اما این موضوع در مورد همه صنایع صدق نمی‌کند. سیاست‌گذاری وزارت کار و نهادهای حمایتی نیز در مواردی بر این مناسبت که دستمزد تا حدی افزایش یابد که ریزش نیروی کار و تعطیلی بنگاه‌ها اتفاق نیفتد.»

او در عین حال به سهم دولت در تأمین معیشت خانوار اشاره می‌کند و می‌گوید: «در قوانین مختلف، دولت موظف به تأمین آموزش رایگان، بهداشت و درمان رایگان و مسکن ارزان یا در دسترس برای مردم است. متأسفانه سال‌هاست این تکالیف به‌طور کامل اجرا نشده و بخش عمده فشار معیشتی کارگران دقیقاً در همین حوزه‌ها متمرکز شده است.»

تولایی همچنین تأکید می‌کند: «اکنون به نقطه‌ای رسیده‌ایم که بسیاری از بنگاه‌ها برای جذب و نگهداشت نیروی کار، به دنبال تأمین مسکن موقت یا حداقلی برای کارکنان خود هستند. اگر دولت به تکالیف اساسی خود در حوزه آموزش، درمان و مسکن عمل کند، بخش مهمی از تنش میان مزد و معیشت برطرف می‌شود و فشار از دوش کارفرما و کارگر برداشته خواهد شد.»

تبعات حذف ارز ترجیحی

حذف ارز ترجیحی نیز به عنوان یکی از سیاست‌های بزرگ اقتصادی دولت در شرایطی اجرایی شده که تبعات خاص خود را بر معیشت مردم خواهد گذاشت و همین مسئله توجه به کفایت دستمزد را پررنگ‌تر از هر زمانی می‌سازد.

حمیدحاج اسماعیلی، کارشناس کار در این باره تأکید می‌کند: «دولت باید به دنبال حذف ارز ترجیحی، حمایت‌ها را به نسبت افزایش قیمت کالاها متناسب کند؛ چون حذف ارز ترجیحی در زندگی مردم تأثیر می‌گذارد و دولت باید توجه کند که قدرت خرید مردم

است، اظهار کرد: «اقتصاد کشور باید ترمیم شود که این موضوع با گفتار درمانی اجرایی نخواهد شد. منصفانه نیست وقتی افزایش حقوق کارگر و کارمند تنها یکبار در سال انجام می‌شود، افزایش قیمت متعدد در سال داشته باشیم بلکه باید به تناسب هزینه‌ها حقوق هم در طول سال افزایش یابد تا مردم مشکلی برای تأمین معیشت نداشته باشند.»

حداقل دستمزد و معیشت

البته با توجه به مشکلات موجود در اقتصاد ایران باید به نکات متعددی مانند اثرات تورمی افزایش حقوق یا بحث توان کارفرمایان در پرداخت این ارقام نیز توجه جدی داشت؛ چراکه در غیر این صورت مانند آنچه در گذشته شاهد بودیم، افزایش بالای دستمزد منجر به ناتوانی کارفرمایان در پرداخت و اجبار آن‌ها به تعدیل نیرو خواهد شد. حال در موارد متعددی کارفرمایانی که خود نیز معترفند نیاز است شرایط معیشتی کارگران مورد توجه قرار گیرد، بحث را به نقطه‌ای فراتر از دستمزد کشانده و به نقش دولت در تأمین معیشت خانوار تأکید دارند.

محمود تولایی، رئیس کمیسیون مالیات اتاق ایران با تأکید بر اینکه بدون ایفای نقش دولت در آموزش، درمان و مسکن، افزایش دستمزد کافی نیست، در این باره می‌گوید: «حداقل مزد باید به گونه‌ای تعیین شود که معیشت نیروی کار به خطر جدی نیفتد.» او ادامه می‌دهد: «طبق آمارهای سازمان تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در بخش خصوصی طی سال‌های گذشته حدود ۷۰ درصد بنگاه‌ها دستمزدی بالاتر از حداقل مزد پرداخت کرده‌اند؛ در برخی موارد حتی تا دو برابر حداقل دستمزد، بنابراین حداقل دستمزد عملاً کف پرداخت است، نه سقف آن.» تولایی در عین حال تأکید می‌کند: «واقعیت این است که حداقل دستمزد فعلی، پاسخگوی معیشت نیست و نمی‌توان با آن زندگی را اداره کرد. این موضوع را پیش از این نیز به‌عنوان جامعه کارفرمایی اعلام کرده‌ایم. موضع ما روشن است؛ هر رقمی که دولت و شورای عالی کار به آن برسند، ما می‌پذیریم، اما در مورد تعیین حداقل مزد باید توجه داشت که همه کارگاه‌ها شرایط یکسانی ندارند.»

رئیس کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی اتاق

بحث دستمزد را شاید بتوان یکی از پرچالش‌ترین بحث‌های نیمه دوم هر سال دانست؛ به ویژه در سال‌های اخیر به واسطه شرایط تورمی موجود، همواره از سوی بخش کارگری درخواست افزایش حقوق‌ها با درصدی بیشتر مطرح و از سوی مقابل جامعه کارفرمایی برای پرداخت مبالغ بالاتر نیز با مشکلات متعددی مواجه بوده است. در این میان دولت نیز نه تنها ملزم به پرداخت حقوق به جمعیت بیکران کارکنان خود بوده، بلکه در قالب تنظیم‌کننده روابط میان دو بخش کارفرمایی و کارگری به عنوان ضلع سوم مثلث وارد این ماجرا شده است. در سالیان گذشته تورم افسارگسیخته موجب شد در موارد متعدد افزایش دستمزد از تورم جا مانده و بدین ترتیب قدرت خرید کارگران کاهش یابد. البته دولت نیز مواردی نیز سعی خود را به کار گرفت تا از این مشکل جلوگیری کند و از قدرت خرید این قشر اجتماع حمایت جدی‌تری داشته باشد؛ به طور مثال سال گذشته احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی بر این نکته تأکید داشت که افزایش حقوق در نظر گرفته شده از تورم بیشتر بوده است.

البته در میانه سال و با وجود اتفاقات متعددی مانند جنگ ۱۲ روزه، تورم بار دیگر ترمز برید و به بالاترین نرخ خود در سالیان گذشته رسید؛ حتی شرایط را به سمتی برد که برخی از افزایش دوباره دستمزد در طول سال سخن گفتند.

زمانی که دولت لایحه پیشنهادی بوده‌ج ۱۴۰۵ را به مجلس ارسال کرد، برای سال آینده افزایش حقوقی ۲۰ درصدی در نظر گرفته شده بود و رئیس‌جمهور در توجیه عقب ماندن این عدد از نرخ تورم به بحث کسری بودجه دولت اشاره کرد. حال در هر صورت بهارستان نشینان با لایحه پیشنهادی دولت موافقت نکردند و برای افزایش دستمزد در سال پیش رو رقمی بین ۲۱ تا ۲۳ درصد را به طور پلکانی مصوب کرده‌اند.

فقر؛ دشمن اصلی مردم

جمشید قائم‌مقام، نماینده مردم آزادشهر و رامیان در مجلس شورای اسلامی در توجیه این رویکرد تأکید دارد: «افزایش حقوق و دستمزد باید به تناسب هزینه‌ها در طول سال انجام شود تا مردم مشکلی برای تأمین معیشت نداشته باشند.»

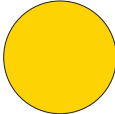
او با بیان اینکه امروز دشمن اصلی مردم ایران فقر

مهابت زرین کلک

روزنامه نگار

یادداشت

O P I N I O N

فتح‌الله بیات

رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی

ضرورت حفظ قدرت خرید کارگران

دستمزد سال آینده کارگران باید قدرت خریدشان را حفظ کند تا معیشت آن‌ها به خطر نیفتد. تا زمانی که تورم موجود مهار نشود، درصد افزایش مزد نیز معنای واقعی خود را نخواهد یافت. واقعیت آن است که رشد حقوق و دستمزد و قدرت خرید باید به شکلی باشد که بتواند یک خانواده حداقل چهار نفره را تأمین کند و در این مسیر به شخصی به موضوعاتی مانند اینکه دستمزد باید چند درصد بالا برود، معتقد نیستیم و تأکید داریم که قدرت خرید کارگران باید حفظ شود.

متأسفانه در این مسیر با اینکه می‌دانیم ایراد از کجاست اما نظارت و برخورد قانونی به موقع انجام نمی‌شود، وگرنه کارگران کار خود را به نحو احسن انجام می‌دهند و نباید دغدغه حقوق آخر برج را داشته باشند.

لازم است شرایط اقتصادی به نحوی مدیریت شود که فشار اقتصادی به کارگران لطمه نزند و با برنامه‌ریزی مناسب جامعه کارگری بدون دغدغه خاطر در کارخانه‌ها و در خطوط تولید به فعالیت بپردازند.

اکنون شرایط به سمتی حرکت کرده که دغدغه اکثریت جامعه معیشت است. نباید مطالبات صنفی به اجتماعات کشیده شود. مردم آنچه انتظار دارند بهبود معیشت است که باید تأمین شود. بیشتر صدماتی که می‌خوریم به دلیل برنامه‌های غلط است. متأسفانه سیاست‌هایی وضع شده؛ چه بانکی و چه پولی که همه اقتصاد را دچار مشکل کرده است.

دیدیم که بانک آینده چه خسارتی دید و این‌ها باعث شد اقتصاد کشور به هم بریزد. چرا اینقدر نرخ ارز در ایران باید نوسان داشته باشد؟ ارزش پول ملی آنقدر افت کرده که با ۱۵ میلیون تومان و ۲۰ میلیون تومان حقوق نمی‌توان زندگی را اداره کرد. خواسته به حق ما و جامعه کارگری از شورای عالی کار آن است که در فرایند تعیین دستمزد سال آینده واقعیت‌های روز زندگی و سبد معیشت کارگران را در نظر گیرد. تا زمانی که تورم موجود، مهار و جلوی نوسان نرخ ارز و دلار گرفته نشود، درصد افزایش مزد بی‌معناست. دستمزد باید به مردم قدرت خرید بدهد.

حال دولت با اجرای طرح‌هایی مانند کالابرگ تلاش بر رفع مشکلات معیشتی دارد اما باید به خاطر داشت شاید این طرح بتواند در یک مقطعی مشکل معیشتی مردم را حل و هزینه‌ها را جبران کند اما در درازمدت قطعاً خانوارها به لحاظ مصرفی به مشکل برمی‌خورند؛ مگر اینکه با افزایش تورم این مبلغ هم بالا برود. در غیر این صورت اگر بخواهد مثل یارانه‌ها قبلی ثابت بماند، دردی را دوانمی‌کند.

با وضعیتی که در حال حاضر حاکم است و انتظاراتی که مردم و کسبه دارند، باید طوری رفتار شود که نه تنها آب به آسیاب دشمن ریخته نشود بلکه اصناف، بازاریان و طبقه شریف و محجوب کارگری برای پیگیری مطالبات صنفی و شنیده شدن صدایشان به کف خیابان نیابند. مسئولان باید فشار اقتصادی را از روی دوش مردم و کارگران بردارند.